

Bárány Zoltán

A rendőrség szerepe és feladatai a büntetés-végrehajtás biztonságos működésében*

A rendőrség tevékenységét a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIX. törvény (Rtv.) szabályozza, amely egyben felhatalmazást ad más állami, önkormányzati, valamint gazdálkodó és társadalmi szervezetekkel történő együttműködésre.

A büntetés-végrehajtás és a rendőrség bűnügyi és közbiztonsági együttműködését szabályozó normák a következők:

- 6/2001. (IK. 12.) IM-BM együttes utasítás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága és az Országos Rendőr-főkapitányság, illetve szerveik együttműködéséről.
- 2/2002. (VIII. 23.) BVOP-ORFK együttes intézkedés, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága és az Országos Rendőr-főkapitányság, illetve szerveik együttműködéséről szóló 6/2001. (IK. 12.) IM-BM együttes utasítás végrehajtásáról.
- Minden rendőrségi területi szerv (BRFK, NNI, továbbá megyei szervek) az illetékességi területén található büntetés-végrehajtási intézettel külön megállapodást köt közrendvédelmi, valamint bűnügyi feladatok végrehajtására.
- 14/2003. (III. 31.) ORFK intézkedés az Országos Rendőr-főkapitányság és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága között a Védelmi Programból eredő közös és kölcsönös feladatok végrehajtására megkötött együttműködési megállapodás kihirdetésére.

Az új miniszteri utasítás koordinációja folyamatban van, hatálybalépését követően a végrehajtását szabályozó normák módosítása következik. A rendőrségi területi szervek az illetékességi területeken található büntetés-végrehajtási intézetekkel évente felülvizsgálják a megkötött együttműködési megállapodást, és a vizsgált időszak tapasztalatainak figyelembevételével indokolt esetben módosítják azt.

A büntetés-végrehajtási intézeteken belüli biztonsági feladatok fenntartása alapvetően három területre bontható szét:

- rendészeti (közrendvédelmi) feladatok,
- bűnügyi feladatok,
- bűnügyi feladatokon belül Tanúvédelmi Szolgálat speciális feladatai.

Rendészeti feladatok

A büntetés-végrehajtás számára a bv. szerveken (intézeteken, intézményeken) belül bekövetkezett rendkívüli események

* „A büntetés-végrehajtási szervezet aktuális biztonsági kérdései” című konferencián elhangzott – Kedves Imre által tolmácsoltt – előadás szerkesztett változata.

- robbantással fenyegetés,
- terrorcselekmény,
- fogolyszökés,
- fogolyzandulás,
- közveszélyokozás,
- elemi csapás,
- egyéb rendkívüli esemény

felszámolása, elhárítása, a biztonság helyreállítása jelenti a legnehezebb, legösszetettebb rendészeti feladatot.

Kötelező a rendőri segítség igénybevétele a fogvatartottak, vagy más személyek által elkövetett súlyos rendkívüli események felszámolása, vagy a következmények elhárítása érdekében a következő esetekben:

- robbantással fenyegetés,
- terrorcselekmény,
- fogvatartottak kitörése – a kitörés megakadályozása,
- a büntetés-végrehajtási intézet megszállására a fogvatartottak által – a romboló cselekményekre irányuló tevékenység leküzdése, a káros következmények elhárítása,
- a büntetés-végrehajtási intézetet fenyegető külső támadás.

Ezekben az esetekben a beavatkozó egység kikerzését követően a rendőrség veszi át az irányítást.

A büntetés-végrehajtási intézet parancsnokának lehetősége van segítségkérésre a következő esetekben:

- a büntetés-végrehajtási intézet rendjének, nyugalmanak közterületről történő megzavarása esetén;
- fogvatartottak szállítása alkalmával, üzemképtelenné vált gépjármű biztosításához az akadály elhárításáig;
- fogvatartottakat szállító jármű közlekedési balesete esetén soron kívüli intézkedés és biztosítás kérése a továbbhaladáshoz;
- a büntetés-végrehajtási intézet parancsnokának kezdeményezésére az általános közúti ellenőrzés során a rendőr a lehető legrövidebb ideig korlátozza a jármű vezetőjét a továbbhaladásban, kivéve, ha fokozott ellenőrzési feladatot lát el. A szállítóeszköz belső rácsrendszere fokozott ellenőrzés során sem nyitható ki;
- a parancsnok hatáskörébe tartozó nyomozás vagy fegyelmi eljárás és szabálysértési eljárás kapcsán az eljárás befejezéséhez szükséges bűnügyi, technikai eszközök biztosítása;
- fogvatartott vagy fogvatartottak útvonal-biztosítása, rendőrségi felvezetése, bírósági tárgyalás, külkórházi kihelyezés, rendelőintézeti előállítás, temetés, súlyos beteg hozzátartozó meglátogatásának biztosítása, amennyiben a büntetés-végrehajtás a kísérést saját erőből nem tudja megoldani – a büntetés-végrehajtási intézet tagjainak, valamint a fogvatartottaknak az életét, testi épségét közvetlen veszély fenyegeti, valamint a fogvatartott/fogvatartottak kiszabadítására irányuló erőszakos cselekmény elkövetésének közvetlen veszélye áll fenn.

A területi szervek között megkötött együttműködési megállapodások rögzítik, hogy a rendkívüli események elhárítása, leküzdése céljából közös törzsvezetési gyakorlatot kell meghatározott időszakonként végrehajtani. Ennek keretében a rendőrség speciálisan felkészített bevetési egységei a büntetés-végrehajtás egységeivel közösen az intézetben belüli túszejtés, terrorcselekmény, fogolyzandulás következményeinek felszámolása érdekében szimulációs gyakorlatokat hajtanak végre. Az alapvető feladatok végrehajtása mellett az a cél, hogy a rendkívüli esemény leküzdésére kijelölt állomány megfelelő helyismerettel rendelkezzen az intézeteken belül.

Említést érdemel, hogy van olyan büntetés-végrehajtási intézet, amely kérte, hogy a büntetés-végrehajtás erre kijelölt állományát a rendőrség bevetési kiképzésben részesítse. Ennek a kérésnek eleget téve a rendőrség havonta két alkalommal épületharcászati, taktikai és közelharc-kiképzést tart a büntetés-végrehajtási intézet akciócsoportjának.

A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy az együttműködések jelentős százalékban a kísérések végrehajtásában jelentkeznek. Annak függvényében, hogy a kísért személy vagy személyek milyen kockázatot jelentenek, mérlegelést követően állapítják meg a kísérésben résztvevő személyi állomány létszámát, valamint azt, hogy a kísérés közrendvédelmi állománnyal, vagy kizárólag csak speciálisan kiképzett bevetési állománnyal hajtható végre. Példaként említhető kórházba szállítás esetén a szökés, szökötés kockázata.

Bűnügyi feladatok

A rendőrség a következő bűnügyi feladatokat látja a büntetés-végrehajtási intézetekben:

- A rendőrség nyomozást folytat a büntetés-végrehajtási intézetben belül elkövetett bűncselekmények felderítése érdekében a hatásköri szabályok figyelembevételével,
- nyomozati cselekmény hajt végre megkeresés alapján,
- titkos információgyűjtést folytat a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIX. törvény felhatalmazása alapján.

A biztonság szempontjából külön meg kell említeni a büntetés-végrehajtási intézetekben végrehajtott előzetes letartóztatásokat. 2005. január 1-től a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 135 §. (1) bek. úgy rendelkezik, hogy a felnőtt korú terheltekkel szemben elrendelt előzetes letartóztatást büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani. Ennek következtében velük szemben a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet szabályait – nem pedig a Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályairól szóló 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasítást – kell alkalmazni. A kialakult gyakorlat szerint a büntetőeljárás szakaszától függően az ügyész, illetve a bíróság dönt az előállításról, a nyomozó szervek részére történő kiadásról, az intézetben való kihallgatásról. Ennek alapján a nyomozó hatóság a rendelkezési jogkör gyakorlójának engedélyével, az intézettel egyeztetett időpontban, kihallgatja a letartóztatottat. Az irányadó gyakorlat szerint az intézetben történő kihallgatásról rendelkezni kell. A különböző eljárási cselekményekre a szállítást az eljáró hatóság hajtja végre, vagy indokolt előterjesztéssel kezdeményezi a letartóztatott kiadását rendőrségi fogdába.

A büntetés-végrehajtással folytatott gyakorlati együttműködés során mindenképpen említést érdemel a rendőrségnek a büntetés-végrehajtási intézetek biztonsága érdekében folytatott megelőzési, felderítési tevékenysége. Alapvetően ez a büntetés-végrehajtási intézet biztonságos működése érdekében a prevenciós tevékenységet takarja. Szökések, zendülések, túszejtések megakadályozása, tiltott eszközök (a teljesség igénye nélkül például szűrő, vágó eszközök, mobiltelefonok, tudatmódosító szerek) felkutatása, vagy ezeknek az intézetbe történő bejuttatásának megakadályozása.

Tanúvédelmi feladatok

Az igazságszolgáltatást segítő Védelmi Programjáról szóló törvény felhatalmazása alapján az Országos-rendőrfőkapitányság és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága együttműködési megállapodást kötött a Védelmi Programból eredő közös és kölcsönös feladatok végrehajtására.

Ennek keretében:

- a Tanúvédelmi Programba felvett személy büntetés-végrehajtási intézetben belül biztonságos elhelyezéséről és őrzéséről kell gondoskodni,
- gondoskodni a levelezési, csomag- és látogató-fogadási rendjéről,
- speciális házirend kialakítása,
- adatzárlat elrendelése, melyről értesítik a BVOP-t,
- kidolgozzák a tanúvédelmi Szolgálat és a BVOP közti tájékoztatás és információ-csere rendjét az érintett fogvatartottra vonatkozóan,
- kidolgozzák az érintett fenyegetettségének megváltozása esetén a szükséges intézkedéseket,
- indokolt esetben a Tanúvédelmi Szolgálat gondoskodik a védett személy szállításáról.